

თავი III

ზაფირი კომუნიკაციის არავერბალური და
საკომუნიკაციო ტერმოლოგიებით განაირობებაში
ასახდობი იტალიურ ლინგვოკულტურულ არეალში

§ 1. არავერბალური ზაფირი კომუნიკაცია იტალიურ ლინგვოკულტურულ არეალში:

კვლევის მიზანი და
თეორიული ჯანამძღვრები

ჩვენი ნაშრომის წინა თავში ვლაპარაკობდით ფატიკური კომუნიკაციის როგორც იტალიური ყოფის ლინგვოკულტურული ასპექტის საკუთრივ თეორიულ და ტიპოლოგიურ პარამეტრებზე და აღნიშნულ იქნა, რომ ჩვენ ვიყვალებით ფატიკური კომუნიკაციის კერბალურ ასპექტს, ანუ იმ ასპექტს, რომლის გააზრებას უკვე პქონდა აღგილი თანამედროვე ლინგვისტიკაში – თუმცა ამგვარი კვლევა ჯერ არ იყო განხორციელებული, ყოველ შემთხვევაში მონოგრაფიული სახით, იტალიურ არეალთან მიმართებაში. მაგრამ ფატიკური კომუნიკაციის ის ასპექტები, რომლებსაც ეძღვნება ნაშრომის ბოლო, ანუ მესამე თავი, შეიძლება ითქვას, ჯერ კიდევ თითქმის არ არის გამოკვლეული სსენტრულ ლინგვოკულტურულ არეალთან მიმართებაში, თუმცა, რა თქმა უნდა, არსებობს მოცემული ფენომენის ზოგადთეორიულ პლანში გააზრების მაგალითები.

სანამ ჩვენ მოცემული თავის სათაურში დასახელებულ უწომენებს თანმიმდევრულად შევეხებით, საჭიროა ხაზი გაეხვას მათ შორის არსებულ შემდეგ ტიპოლოგიურ განსხვავებას: არავერბალური ფატიკური კომუნიკაცია ეკუთვნის ლინგვოკულტურული ყოფის იგივე დონეს, რომელსაც ეკუთვნილა ჩვენს მიერ უკვე განხილული კერბალური ფატიკური კომუნიკაცია, ანუ ყოფით, სინამდვილის პირველად დონეს. მაგრამ, რაც შეეხება ფატიკური კომუნიკაციის იმ ასპექტს, რომლის არსებობა განპირობებულია ახალი საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებით – იგი უკვე ეკუთვნის ყოფითი სინამდვილის მეო-

რად დონეს, ანუ იმ დონეს, რომელსაც თანამედროვე ცივილიზაციის ფარგლებში ქმნის მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუცია. ბუნებრივია, რომ ჯერ უნდა განვიხილოთ ფატიკური კომუნიკაციის არავერბალური ასპექტი და ამით რამდენადმე მაინც „ამოგწუროთ“ ყოფის პირველად დონესთან დაკავშირებული თემატიკა, ხოლო შემდეგ კი შევეხოთ ფატიკური კომუნიკაციის მეორად ყოფით დონესთან დაკავშირებულ თემატიკას.

ფატიკური კომუნიკაციის არავერბალური ასპექტის განხილვას ჩვენ დავიწყებთ იმ ემპირიულ ფაქტებზე დაყრდნობით, რომელთა არსებობა განაპირობებს მოცემული თემის განხილვის აუცილებლობას. როგორ გამოიყურება არავერბალური ფატიკური კომუნიკაცია მის უშუალო მოცემულობაში?

ერთმანეთის პირისპირ მყოფი თანამოსაუბრების მიერ ნებისმიერი ზეპირი მესიჯის გაცვლას შესაძლოა თან სდევდეს მთქმელის სხეულის ერთგვარი მოძრაობები, რომლებმაც შეიძლება გააძლიეროს ან დაადასტუროს იმ სიტყვების მნიშვნელობა, რომელთაც ეს უკანასკნელი თან ახლავს: საუბარია იმ „კინესიურ კოდზე“ (ბერძნულიდან *kynesis* = მოძრაობა), რომელშიც იგულისხმება, კერძოდ, სახის განსაკუთრებული მიმიკა, გამოხედვა, სხეულის პოზიციის დაფიქსირება, თანამოსაუბრეთა შორის ფიზიკური კონტაქტი, უესტიკულაცია და ა. შ. ვერბალური ენის ანალოგიურად, ნებისმიერი კულტურა განვითარებს თავის კინესიკურ ენას და იცნობს მის ნიშნებსა და მნიშვნელობებს, რომლებიც გარკვეულ წესებზეა დაფუძნებული და ვარიაციების მსგავსი პარამეტრების საფუძველზე შესაბამის ენობრივ კოდად გარდაიქმნება.

ნებისმიერი კულტურა სხვადასხვანაირ როლს ანიჭებს მისი საკომუნიკაციო შესაძლებლობის ფარგლებში მყოფ კინესიკურ კოდს: ამგვარად შეგვიძლია ავხსნათ ის არსებული ფიზიკური „უმოძრაობა“, რომელიც ერთმანეთის პირისპირ თანამოსაუბრების ფიზიკური ახასიათებთ, იმ „დინამიკასთან“ (როლების გადანაწილების, საუბრის თემის, კონტექსტის თვალსაზრისით) შედარებით, რომელიც შესაძლოა განხორციელდეს, მაგალითად, ნეაპოლიტანელ თანამოსაუბრების შორის.

იტალიაში (კურძოდ სამხრეთ-ცენტრალურ მაკროსივრცულ დიალექტებში, აგრეთვე სამხრეთ იტალიის საზღვარგარეთ მცხოვრებ დიასპორაში) სხეულის გამომხატველობით საშუალებებს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი როლი უჭირავს საკომუნიკაციო აქტის მსვლელობაში და, როგორც ასეთს მას არავითარ შემთხვევაში გვერდი არ უნდა ავუაროთ როგორც კულტურათა-შორის ლინგვოლიდაქტიების განვითარების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანებს ასპექტს. იტალიელების კინესიკური ქცევა წარიმართება გარკვეული ქცევის ნორმების მიხედვით და მთელი იმ დირებულებებით, რომლებიც ინდივიდის ღრმა ფსიქოლოგიური შრეებიდან ქვეცნობიერად ამოტივტივდებიან სხეულის ენის მეშვეობით. კულტურის ანთროპოლოგიის სპეციფიკური შესწავლის საგანი ამ შემთხვევაში სრულიად არ გახდავს მოცემული ქცევის ისტორიული, სოციალური და რელიგიური მიზეზების კვლევა-ძიება. საკმარისია გავიხსნოთ, რომ იტალიური საზოგადოების წარმომადგენელთა სხეულის მოძრაობასთან დაკავშირებული ტაბუ არც თუ ისეთი მკაცრია, როგორც ეს დამახასიათებელია ანგლოსაქსური კულტურის წარმომადგენლებისათვის და მაინც არსებითად განსხვავდება აზიისა და აფრიკელი ხალხებისთვის დაწესებული ტაბუსაგან. აქვე უნდა დაგძინოთ, რომ ამ მხრივ არც ქართული კულტურაა გამონაკლისი, რადგან ამ უკანასკნელის წარმომადგენელთა ქცევაშიც მრავლად მოიპოვება სხეულის მოძრაობათა მთელი ნაირსახეობა, რასაც, ჩვენი აზრით, არანაკლებ განაპირობებს ის ფაქტი, რომ ქართველებიც სამხრეთელებად მოვიაზრებით.

ეს პირობითი ექსპრესიული თავისუფლება მკაფიოდ აისახება, განსაკუთრებით, იტალიელებისთვის და ქართველებისათვის დამახასიათებელ ფსიქოლოგიურ ქცევაში, რაც მძაფრ ემოციურ ექსპრესიულობას, თანამოსაუბრისადმი განსაკუთრებულ დამოკიდებულებასა და ექსტრიკულირებისადმი უდიდესი მნიშვნელობის მინიჭებას გულისხმობს.

ასე – ან დაახლოებით ასე – გამოიყურება არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის წმინდა ემპირიული ასპექტი. მაგრამ, რა თქმა უნდა, ჩვენთვის მნიშვნელოვანი უნდა იყოს ზემოთ განხილული ემპირიის თეორიული გააზრების (კონცე-

ტუალიზაციის) ის წანამძღვრები, რომლებსაც გვთავაზობს თანამედროვე ლინგვისტური აზროვნება. ხსენებულ წანამძღვრებს ჩვენ განვიხილავთ ორ ასპექტში: ჯერ შევეცდებით იმის აღნიშვნას, თუ როგორია იმ აზრთა სპექტრი, რომლებიც ხსენებულ ფენომენთა მიმართებაში გამოითქმის საკუთრივ იტალიურ სინამდვილეში; შემდეგ კი შევეცდებით მის განხილვას, თუ როგორი შეიძლება იყოს ვერბალური ფატიკური კომუნიკაციის ზოგადთეორიული გააზრება.

ვფიქრობთ, აუცილებელია ხაზი გაესვას არავერბალური კომუნიკაციის როგორც ფენომენის იტალიელ მკალევართა მიერ გააზრების შემდეგ ასპექტს: მათი გამონათქვამები ატარებენ ხაზგასმით კულტუროლოგიურ (ან ლინგვოკულტუროლოგიურ) ხასიათს და ამგვარი გამონათქვამები კი, მეორეს მხრივ, ხშირად იძენებ ლინგვოლიდაქტიკურ (მეთოდურ) მიმართულებას. ასე მაგალითად, იტალიელი მკვლევარი კამაიონი (Camaioni) რომელიც კომუნიკაციის არავერბალური ასპექტის ცოდნას „ექსტრალინგვისტურ კომპეტენციას“ უწოდებს, წერს შემდეგს ხსენებულ თემასთან დაკავშირებით: „ექსტრალინგვისტური კომპეტენცია არის როგორც კომუნიკაციურ აღქმაზე დაფუძნებული სწავლების თეორია, ისე კულტურათაშორის დიდაქტიკასა და სამოქმედო აქტზე ორიენტირებული აღქმის მასტიმულირებელი პრინციპების მთელი ერთბლიობა“ (19,234), ამიტომ დღევანდელი განვითარებული მსოფლიოს უცხო ენის მასწავლებლები უმნიშვნელოვანებს როლს ანიჭებენ ექსტრალინგვისტური კომპეტენციის უნარ-ნევების ჩამოყალიბებას კონკრეტულ ენასა და კულტურასთან მიმართებაში, იყენებენ რა მსგავსი მიზნის მისაღწევად აუდიო-ვიზუალურ და სხვა სახის ეფექტურ ტექნიკურ საშუალებებს, ტრანსკოდიფიკაციურ დიდაქტიკურ ხერხებს, ე. წ. **role-play - ს;**

მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ გარდა მოქმედებაში მოყვანილი სამეტყველო აქტის ანალიზისა, უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სხვადასხვა ენებს შორის მიმართებებისა და კულტურათაშორისი ცოდნისა და გამოცდილების გათვალისწინებასაც. ასეთ შემთხვევაში, მშობლიურ ენაზე მოსაუბრეთა მიერ განხორციელებულ საკომუნიკაციო აქტსა და

სხვა ენისა და კულტურის წარმომადგენელთა მიერ განხორციელებულ მსგავს ქმედებაში ხშირად მართლაც რომ იჩენს ხოლმე თავს სრულიად განსხვავებული ფაქტორები. შეიძლება ითქვას რომ, როკა საქმე არავერბალური კომუნიკაციის ეფექტურ განხორციელებას ეხება, ძალზე ცოტაა იმ ადამიანთა რიცხვი, რომელიც ზემოხსენებულ ფაქტორებს ითვალისწინებს.

განსაკუთრებით საინტერესოდ მიგვაჩნია პ. დიადორას თვალსაზრისი, რომელიც, კომუნიკაციის არავერბალური ასპექტიდან გამომდინარე, განასხვავებს ერთმანეთისაგან კულტურის ორ ტიპს – *ძლიერი* და *სუსტი კონტექსტების მქონე ტიპებს*. ამასთან დაკავშირებით იგი წერს: „საკომუნიკაციო და პრაგმატიკული დანიშნულებით იტალიური ენის სწავლებისას არ ღირს გვერდი ავუაროთ ყოველივე ზემოთქმულს, რადგან არავერბალური დანიშნულების სიმბოლოებს არც თუ ისეთი მეორეხარისხოვანი როლი ენიჭებათ როგორც დღვანიდელ იტალიაში, ასევე მის საზღვრებს გარეთ მცხოვრებ იტალოფონების საკომუნიკაციო აქტში. იტალიური კულტურა და კონტექსტი მართლაც რომ შეიძლება განისაზღვროს როგორც ერთ-ერთი „ძლიერი კულტურა და კონტექსტი“, რომლის ინტერაციისას ანგარიში უნდა გაგუშვით კონტექსტს, რომლის ფარგლებში ხორციელდება მნიშვნელოვანი ურთიერთ ზეგავლენა (იმპლიციტური კომუნიკაცია), იმ კ. წ. „*სუსტი კონტექსტის კულტურისაგან*“ განსხვავებით, როგორიცაა, მაგალითად, სკანდინავიური, ანგლო-საქსური, რომელშიც კონტექსტი ნაკლებ მნიშვნელოვანია და სადაც ვერბალური კომუნიკაცია ასრულებს წამყვან როლს, რათა უფრო გამომხატველობითი (ექსპლიციტური) გახადოს ყველაფერი ის, რაც სტირდება მსმენელს მესიჯის სწორად აღსაქმელად (ექსპლიციტური კომუნიკაცია)“ (20, 4).

მაგრამ როგორ აღიქმება და განიხილება თანამედროვე ენათმეცნიერებაში ზოგადთეორიულ დონეზე ყველაფერი ის, რაც უკავშირდება არავერბალურ კომუნიკაციას? თავიდანვე უნდა ითქვას, რომ ხსენებული ფენომენი მოიაზრება როგორც სემიოტიკის იმ სფეროს კვლევის საგანი, რომელსაც „არავერბალური სემიოტიკა“ ეწოდება (ამ თვალსაზრისით გან-

საკუთრებული მნიშვნელობისა უნდა იქოს ისეთი უახლესი მონოგრაფიის არსებობა, როგორიცაა Г.Е. Крейдлин, „Невербальная Семиотика“, Москва, 2002 (21).

ბუნებრივია, ჩვენს სადისერტაციო ნაშრომში ვერ მივგვაბით სემიოტიკის ამ შედარებით ახალ სფეროში განვითარებულ ყველა აზრობრივ ნიუანსს, მაგრამ აუცილებლად მიგაჩნია ხაზგასმით ავღნიშნოთ ჩვენთვის მნიშვნელოვანი შემდგები ორი მომენტი:

ა) არავერბალური სემიოტიკა ცდილობს აღწეროს და გაიაზროს არავერბალურ კომუნიკაციასთან დაკავშირებულ უწოდებითა სპეციული ცნებათა იმ სისტემაზე დაყრდნობით, რომელიც უკვე შემუშავებული აქვს ვერბალურ კომუნიკაციას. სემანტიკის ამ სფეროსთვის არავერბალური კომუნიკაციის მოვლენათა ერთობლიობა წარმოადგენს „*სხეულის ენას*“, ხოლო იმ ნიშნობრივ ერთეულებს, რომლებისგანაც ეს ენა შედგება, უწოდებენ „*ეესტრობრივ ლექსემებს*“, და აქედან გამომდინარე ლაპარაკობენ –, რა თქმა უნდა, სემიოტიკური თვალსაზრისით – „*ყოფით ჟესტებზე*“. სემიოტიკის იმ სფეროს კი, რომელიც „*სხეულის ენას*“ (ანუ ჟესტების ენას იყვლევს) „*კინესტესიას*“ უწოდებენ (22,10). ციტირებული ნაშრომის ავტორები ახდენენ იმ პრინციპთა ფორმულირებას, რომლებიც, მათი აზრით, საფუძვლად უნდა ედოს კინესიკას როგორც მეცნიერებას. ამ პრინციპთა ერთობლიობიდან ჩვენ გამოვყოფთ შემდეგ პრინციპებს:

ა) „*ეესტეს ისე, როგორც ნებისმიერ სხვა ნიშანს აქვს აღსანიშნი (მნიშვნელობა)* და *აღმნიშვნელი (ფორმა)*, სინტაქტიკა და პრაგმატიკა“.

ბ) „*ყოფით ჟესტებს, პოზებს, სხეულებრივ მოძრაობებს და სახის გამომეტყველებებს აქვთ იგივე ტიპის მნიშვნელობები, რომლებიც კოდირებული არიან ბუნებრივ ენაში: ჟესტებს ისევე, როგორც სიტყვებს შეუძლიათ აღნიშნონ სახელები, ქმედებანი და ა. შ. (22,13).*

ჩვენი საკვლევი თვემისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ ავტორები გამოყოფენ ჟესტთა ორ შემდეგ სემანტიკურ ტიპს: *კომუნიკაციურს და სიმბოლომატურს*.

„კომუნიკაციურ ჟესტებს ეკუთვნიან ის არავერბალური

ერთეულები, რომლებიც ადრესატს გადასცემენ იმ ინფორმაციას, რომლის გადაცემა ადრესატს განზრას „სურს” (22,18).

რაც შეეხება სიმპტომატურ უესტებს, ისინი „მოწმობენ მეტყველი პირის ემოციურ მდგომარეობაზე” (22,20).

რაკი ფატიკური კომუნიკაციის პროცესში, ჩვენი აზრით, გამოიყენება კომუნიკაციური და არა სიმპტომატური უესტები, ამიტომ ჩვენთვის საინტერესო უნდა იყოს კომუნიკაციურ უესტთა ის კლასიფიკაცია, რომელსაც იძლევიან ავტორები. მათი აზრით, კომუნიკაციური უესტები იყოფა შემდეგ სამ ქვეკლასად: ჩვენებითი, დეიქტიკური უესტები; ეტიკეტური უესტები და ზოგადკომუნიკაციური უესტები.

ბ) არავერბალური სემიოტიკის იმ ასპექტებს, რომლებსაც ჩვენ ზემოთ შევეხეთ, შეიძლება, – რა თქმა უნდა, პირობითად – გუწილოთ „პოზიტიური ასპექტები”, თუ პოზიტიურობას ამ შემთხვევაში ჩვენ გავიგებთ როგორც ყველაფერს იმას, რასაც უკვე შეგვიძლია დავეყრდნოთ არავერბალურ კომუნიკაციასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სფეროს კელევისას. შეიძლება, ალბათ, მიეთითოს ამ პოზიტიური ასპექტის ცენტრალურ მომენტზეც: კინემასიკა პოზიტიურ შედეგებს აღწევს იმდენად, რამდენადაც იგი სესხულობს თავის კონცეპტუალურ აპარატს გერბალური სემიოტიკისა და გერბალური კომუნიკაციის სფეროდან. მაგრამ, რა თქმა უნდა, იმისთვის, რომ კინესიკამ როგორც სემიოტიკურმა მეცნიერებამ მართლაც მიაღწიოს ფუნდამენტურ შედეგებს, აუცილებელი უნდა იყოს მისთვის სპეციფიკური და, ამავე დროს, შინაგანად დიფერენცირებული ცნებითი აპარატის შექმნა, რაც ნაკლებად მოსალოდნელია ხოლმე ნებისმიერი მეცნიერებლი დისციპლინის განვითარების საწყის ეტაპზე. ვფიქრობთ, სწორედ ამგვარ სიტუაციაზე, ანუ ჩვენივე ტერმინებით რომ თქათ, არავერბალური სემიოტიკის ჯერ კიდევ ნეგატიურ ასპექტებზე მიუთითებს ზემოთ სესხებული მონოგრაფიის ავტორის გ.ე. კრეიიდლინის (Г.Е. Крейидлин) შემდეგი სიტყვები: „რაც შეეხება ადამიანთა ქცევის არავერბალურ ასპექტებს კომუნიკაციური ინტერაქციის სიტუაციაში და არავერბალური ენობრივი კოდების ბუნებრივ ენასთან მიმართების პრობლემებს, შეიძლება ითქას, რომ ეს ასპექტები არა მარტო არ არიან სისტემატურად აღწე-

რილნი, არამედ ისინი ჯერ კიდევ არ ქცეულან კვლევის ობიექტები»(21, 6). რაზე მეტყველებს ეს გამონათქვამი? როგორც ჩანს, იმაზე, რომ ჯერ კიდევ საერთოდ არსებობს უზარმაზარი განსხვავება იმ მიღწევებს შორის, რომლებიც დამახასიათებელია, ერთის მხრივ, ვერბალური, ხოლო, მეორეს მხრივ, არავერბალური სემიოტიკისთვის: ვერბალური სემიოტიკა არა მარტო ინტენსიურად ვითარდებოდა მთელი მეოცე საუკუნის განმავლობაში, არამედ შეიძლება ისიც ითქვას, რომ მას ღრმა ფესვები აქვს გადგმული აზროვნების მრავალ საუკუნოვან ისტორიაშიც კი. ხოლო რაც შეეხება არავერბალურ სემიოტიკას, იგი მხოლოდ ახლა იწყებს პირველი სერიოზული ნაბიჯების გადაღმას.

ასეთია, როგორც ჩანს, არავერბალური სემიოტიკის თანამედროვე მდგომარეობა თეორიული თვალსაზრისით და სწორედ ამგვარი მდგომარეობის ფონზე გვიხდება ჩვენ დავსვათ ჩვენი კვლევის თემასთან დაკავშირებული შემდეგი კითხვა: იძლევა თუ არა არავერბალური სემიოტიკის (კინესიკის, „სხულის ენის“ თეორიის) ზემოთ სესხებული მდგომარეობა იმის საშუალებას, რომ ჩვენ მთელი შესაძლო სიცხადითა და სიზუსტით გამოყოფოთ არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის სფერო და მოგახდინოთ მისი შემდგომი შინაგანი დიფერენციაცია? რა შემთხვევაში შეიძლებოდა გაგვეცა დადებითი პასუხი ამ კითხვაზე? როგორც უმავისობის არავერბალური კომუნიკაცია უნდა ეფუძნებოდეს იგივე სემიოტიკურ კანონობიერებებს, რომლებსაც ეფუძნება ვერბალური კომუნიკაცია (ამის შესახებ უკვე გვქონდა ზემოთ ლაპარაკი). ეს კი იმას ნიშნავს, რომ უნდა შეგვეძლოს გამოყოფო და აღწეროთ სესხებრივ მოძრაობათა (ჟესტთა) ისეთი კორპუსი, რომელთა პრაგმასემანტიკა როგორც მთლიანობაში, ისე დიფერენციალურად, დაემთხვევა იმ პრაგმასემანტიკას, რომლის ნომინაციას, აღწერას და სიტუაციურ ვარიანტებს დაეთმო ჩვენი ნაშრომის მეორე თავი – სხვა შემთხვევაში ჩვენ მოგვიხდებოდა თვით ფატიკური კომუნიკაციის როგორც ფენომენის განსაზღვრის გადასინჯვა, რაც არ იქნებოდა მართებული რობორც თეორიული, ისე მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით.

მაგრამ ამგვარი პროცედურების ჩატარება შესაძლებელი

იქნებოდა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ხელთ გვექნებოდა იტალიურ ჟესტთა ისეთივე ტიპის ლექსიკონი, როგორიცაა ჩვენს მიერ უკვე ციტირებული „რუსულ ჟესტთა ლექსიკონი“. ასეთი ლექსიკონი ჩვენ არ გვაქვს და თუ ჩვენ გავიხსნებთ იმასაც, რაც ზემოთ ითქვა არავერბალური სემიოტიკის თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ, მაშინ, ალბათ, ცხადი გახდება შემდეგი: ჩვენი მიზანი შეიძლება იყოს მხოლოდ იტალიურ ლინგვოკულტურულ არეალში არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის იმგვარად წარმართული კვლევის პრობლემის დასმა, რომელსაც ექნებოდა ერთდროულად როგორც ლინგვოკულტუროლოგიური, ისე ლინგვოდიდაქტიკური მნიშვნელობაც. ხსენებული პრობლემის დასმას ჩვენ ვაპირებთ მისი შემდეგი ასაექტების გამოყოფის გზით:

ა) პირველ რიგში, ალბათ, საჭიროა მიეთითოს იმ სპეციფიკაზე, რომელიც კინემასიკის თვალსაზრისით დამახასიათებელია იტალიური ლინგვოკულტურული არეალისთვის;

ბ) საჭიროა მიეთითოს ჟესტთა იმ კლასიფიკაციაზე, რომელსაც დღეს უყრდნობიან იტალიული მაკვლევარები არავერბალური კომუნიკაციის თეორიული გაზრების მცდელობისას;

გ) საჭიროა, ჩვენის აზრით, კონკრეტულ ემპირიულ მასალაზე დაყრდნობით და ფატიკურ კომუნიკაციასთან დაკავშირებულ თეორიულ თვალსაზრისთა მოშველიებით, მიეთითოს იმ პრობლემათა ხასიათზე, რომლებიც წამიოჭრებიან არავერბალური კომუნიკაციის მთელი შესაძლო სფეროდან ფატიკური განზომილების გამოყოფის პროცესში.

§ 2. იტალიური ლინგვოკულტურული არეალი არაგვერბალური კომუნიკაციის თვალსაზრისით

ენის ორი ისეთი ფუნქცია, როგორიცაა ექსპრესიული და ფატიკური, მთელ თავის რეალიზებას პპოვებს იტალიურ ჟესტიკულაციაში, რისი საშუალებითაც ადვილად მიიღწევა საკუთარი „მე“-ს გამოხატვის მოთხოვნილების სრული დაკმაყოფილება და სხვა ინდივიდებთან უფრო თბილი და მეგობრული ურთიერთობის დამყარება.

ისევე, როგორც ფატიკური გამოთქმები, ყოფითი კინესიკური სიგნალებიც შესისხლხორცებული აქვს ადამიანს და ვერც კი აცნობიერებს, ისე ავტომატურად იყენებს მათ. არავერბალურ ქცევას სკირო უწოდებდა „შემუშავებულ და საიდუმლო კოდს“, რომელიც არსად არ წერია და მაინც ყველა იყენებს. ბუნებრივი და ნათელია, რომ „ყველაში“ ამ შემთხვევაში იგულისხმებიან მხოლოდ ერთი ცალკეული ერის წარმომადგენლები, ვინაიდან ყოველ ერს თავისებური კინესიკური სიგნალები აქვს, ხოლო უცხოელებთან ურთიერთობისას ამ უკანასკნელთა კინესიკური ქცევის ცოდნა და გათვალისწინება ისევე აუცილებელია, როგორც ეტიკეტის ნორმებისა.

ესტები ყოფითი ფენომენია და განსახვადება ყოფითი კოლექტივების მიხედვით. ის ჟესტები, რომელიც ქართველებისათვის, როგორც ძლიერ ემოციური ერისათვის, მისაღებია, შეიძლება ბევრი სხვა ერისათვის გამადიზიანებელი და შეურაცხმყოფელი აღმოჩნდეს, რასაც ერავითარ შემთხვევაში ვერ ვიტყვით იტალიულებზე. რადგან ყველასათვის ცნობილია, რომ იტალიულები ერთ-ერთი იმ ერთაგანია მსოფლიო ერთა შორის, რომელიც საკომუნიკაციო აქტში ყველაზე ჭარბად იყენებს ჟესტიკულაციას.

ქართული ერის ყოფა მეტად მდიდარია კინესიკური სიგნალებით, მაგრამ იტალიულებმა, ამ მხრივ, ჩემი აზრით, მრავალი ერის წარმომადგენლებს გადააჭარბეს. როგორც უკვე ვთქვით, მაღალი ტემპერამენტისა და მძაფრი სამხრეთული ხასიათის ქონე იტალიულები ერთ-ერთი ყველაზე უფრო ჟესტიკულაციის გამომყენებელი ერია მსოფლიო ერთა შორის. თბილი, ჟეგობრული საუბრის წარმართვის სურვილით შეპყრობილი

იტალიელი ისე ოსტატურად და მექანიკურად ახორციელებს საუბრისას კინესიკურ „ოპერაციებს“, რომ ზოგჯერ თვითონაც კი ვერ აცნობიერებს ამას – თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, თუ როგორ სასიამოვნოდ გაოცდებიან ხოლმე ისინი, როდესაც ქართველიც ოსტატურად გამოიყენებს საუბარში ამა თუ იმ უესტს. მასსენდება ერთი ფაქტი: კერძოდ ის, თუ როგორი სიმპათია გამოიწვია ერთ იტალიელ სტუმარში ქართველი ქალიშვილის უესტიკულაციამ, რომელსაც იგი იშველიებდა იმის გამო, რომ არ შეეძლო იტალიურად საუბარი და ქართულად უხსნიდა სტუმარს თავისი საქმიანობის შესახებ უესტიკულაციის ისეთი ოსტატური გამოიყენებით, რომ სასიამოვნოდ გაოცებულმა იტალიელმა მას „una vera milanese“ – „ნამდვილი მილანელი ქალიშვილიც“ კი უწოდა და დასძინა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ქართული არ ესმოდა, მშვენივრად გაიგო, თუ რაზე მოუთხრობდა ქალიშვილი.

ეს პატარა ისტორია კიდევ ერთხელ მეტყველებს იმის შესახებ, თუ რაოდენ წამყვანი ადგილი ეთმობა კინესიკურ სიგნალებს ადამიანური ურთიერთობების დამყარებისას.

დღევანდელი იტალიის ენობრივი სიტუაციის სხვადასხვა მახასიათებლებზე ზეგავლენას ახდენს არა მხოლოდ დამწერლობა და ზეპირმეტყველება, არამედ ის უესტებიც, რომლებიც თან ახლავს ზეპირმეტყველებას. გარდა ამისა, ამ შერივ უდიდესი წვლილი მიუძღვის სხვა ფაქტორებსაც, როგორებიცაა: მასმედიის გავრცელება, კიდევ უფრო ხშირი კონტაქტი სხვა ენისა და კულტურის წარმომადგენლებთან, განათლების საშუალო დონე, რომელიც თანდათან უფრო მაღლდება, დიალექტების დაკარგვის ტენდენცია და სხვ.

განსაკუთრებით ბოლო ათწლეულებში ზოგიერთი კუთხისთვის დამახასიათებელი უესტი ფართოდ გავრცელდა და მოედო მოედო იტალიას (ყოველ შემთხვევაში, პასიურად მაინც), ზოგიერთი მათგანი კი გარკვეული საზღვრების შიგნით დარჩა და ადგილობრივი დიალექტის ფარგლებში განაგრძობს არსებობას: აბა, ერთი წუთით წარმოვიდგინოთ, თუ რა რეაჭია ექნება სხვა კულტურის წარმომადგენელს, როცა დაინახავს, რომ იტალიელი თავს ხელი ზემოთ ასწევს შეკითხვაზე უარყოფითი პასუხის ნიშნად, რაც სამხრეთ იტალიელებისათ-

ვის არის დამახასიათებელი; ან ზოგიერთი სექსუალური დატვირთვის მქონე საგინებელ უესტზე, როგორიცაა, მაგალითად, ზემოთაღმართული ცერა თითო, რომელიც სარდინისა და სიცილიისათვის არის დამახასიათებელი. ასევე ადგილი აქვს ზოგიერთი დიალექტის თანდათანობით თავისი გამოყენების ვიწრო ფარგლებში მოქცევას იმ სხვა დიალექტებთან შედარებით, რომლებიც თავიანთი მნიშვნელობების მრავალფეროვნების წყალობით თანდათან უფრო იყიდებენ უესტს და გავრცელებას პპოვებენ იტალიურ ენაში. არიან ისეთებიც, რომლებიც ჯერ კიდევ გამოიყენებიან იტალიის ყველა რეგიონში, მაგრამ აბსოლუტურად უცხონი არიან მთელი დანარჩენი ეპროპისათვის, როგორც, მაგალითად, პეშვად შეკრული ხელის მჩევანი, რომელიც მეტად ექსპრესიულად ახლავს შეკითხვას: „კი მაგრამ, რა გინდა?“.

უკანასკნელ ხანებში, ბოლოს და ბოლოს, იტალიაშიც შეიმჩნევა უცხოური წარმოშობის უესტების სწრაფი გავრცელების ტენდენცია, რომელთაგან ზოგიერთებმა ჯერ კიდევ მეორე მსოფლიო ომის დროს მოიკიდეს უეხი: მაგალითად „V“-ს გამოსახვა თითებით გამარჯვების აღსანიშნავად, რომელიც პირველად უ. ჩერჩილმა გამოიყენა როგორც უესტი, ან ბეჭედივით თითების მომრგვალება მოწონებისა და თანხმობის ნიშნად. ენობრივი ფორესტიკიზმებისა და ნეოლიგიზმების მსგავსად, ეს უესტები დღეს უეხს იყიდებენ, განსაკუთრებით ახალგაზრდების უარგონში, მაგალითად: ზემოხსენებული ანგლოსაქსური საგინებელი უესტი – ზემოთ აწეული ცერა თითო და ტექნიკური ენისთვის დამახასიათებელი – გაშლილი ხელისგულის დარტყმა მისალმების ან მილოცვის მიზნით თანამოსაუბრის ასევე გაშლილ ხელისგულზე –, რაც სპორტსმენებისთვის ჩვეულ უესტს წარმოადგენს.

**§ 3. იტალიური ლიცეპოგულტურული არეალის
საეცივიკა და შესტოა რობორც არავერბალურ
კომუნიკაციურ საშუალებათა თანამედროვე
კლასიფიკაცია**

ზემოთ ჩვენ უკვე გვქონდა საუბარი იმის შესახებ, თუ როგორ გამოიყურება უსტოა თანამედროვე ქლასიფიკაცია რუსულ სემიოტიკურ ლიტერატურაში (როგორც გვახსოვს ამ ლიტერატურაში გამოიყოფა უსტოა ორი ძირითადი ტიპი – კომუნიკაციური და სიმპტომატური, ხოლო კომუნიკაციური უსტები იყოფა სამ ქვეტიპად – დიექტიკური, ეტიკეტური და ზოგადკომუნიკაციური). მაგრამ, ჩვენი საკვლევი თემის სპეციფიკიდან გამომდინარე, აუცილებელი უნდა იყოს იმის გათვალისწინებაც, თუ როგორია უსტოა ის ქლასიფიკაცია, რომელიც ღომინირებს თანამედროვე იტალიურენოვან სემიოტიკურ ლიტერატურაში. თუ ჩვენ დავეყრდნობით ისეთ იტალიულ ავტორს, როგორიცაა პ. ლიადორა მაშინ საქმე გვექნება ისეთ არავერბალურ სემიოტიკასთან, რომლის ფარგლებში გამოიყოფა უსტოა შემდეგი კატეგორიები:

კომუნიკაციის უუნქციების მიხედვით, რომლებიც თანდათანობით სულ უფრო ვითარდებიან, ზემოთ ხსენებული ავტორი გამოყოფს უსტების სხვადასხვა კატეგორიებს, რომელთა შორის ჩვენს ინტერესს იმსახურებს:

სიმბოლურები, რომელთაც ახასიათებთ ზუსტი და სოციალურად გააზრებული, პირობითი ხასიათის მატარებელი და ხშირად თავად უსტის დინამიკიდან გამომდინარე ძნელად გასაგები სხეულის მოძრაობები (ყურზე ხელის შეხება, ტაშის დაკვრა, თვალის ჩაკვრა, ცხვირის ნესტოზე ხელის მოსმა, საჩვენებელ და შუა თითს შორის ცერის მოყოლება). ეს უკანასკნელი, თავის მხრივ, შეიძლება დაიყოს შემდეგ კატეგორიებად:

1. **რეფერენციალურები,** რომლებიც ობიექტებსა და ქმედებებს შეეხებიან (ერთადშეერული ცერა და საჩვენებელი თითი, რომლებთაგან მხოლოდ საჩვენებელი თითი მიგვაქვს პირთან გაჩუმებისკენ მოწოდების აღსანიშნავად);

2. **მოდალიზატორები,** რომლებითაც მთელი ფრაზა ან კონ-

ცეპცია გადმოიცემა (პეშვის ფორმის მქონე ხელის მტევნის გაბმული მოძრაობა, რომლებიც კონტექსტის მიხედვით გამოხატავს შემდეგი სახის ფრაზებს: „კი მაგრამ, რა გინდა?“; „შენ აქრას აკეთებ?“; „შენ ვინ გეკითხება?“);

3. **მიმეტიკურები,** რომლებიც გამოხატავენ ადრესატის ფორმასა და ზომებს, ან მხოლოდ ფორმას და მხოლოდ ზომებს (ხელის მოძრაობით ქალის სხეულის ამობურცული ნაწილების გამოსახვა, ან ის უსტები, რომლებიც გამოხატავენ ამა თუ იმ მოქმედებას (დალევა, დარეკვა და მისთ.);

4. **დეიქტიკურები,** რომლებიც მიგვითითებენ საგნებზე ან პიროვნებებზე და სივრცეში მათ განლაგებაზე („აი, ის იქ; „იქ ზემოთ“; „იქ გადაღმა“; „უკან“ და სხვ);

5. **ბატონიკურები,** რომლებისაც ზედაპირზე ამოჰყავთ სიტყვა ან ფრაზა და რომლებიც გამოიყენებიან მათზე საუბრის კრიტიკულ მომენტში აქცენტის გასაკეთებლად ან იმისთვის, რომ მიგვითითოს საუბრის სტრატეგიების ცვლილებაზე (ადრესანტის ხელის გულის დარტყმა საკუთარ უქხნე, რომელსაც თან ახლავს სახის ისეთი გამომეტყველება, რაც ნიშნავს შემდეგს: „კარგი!“, „მოვრჩი(თ)!“ რაც თანამოსაუბრეს იმაზე მიანიშნებს, რომ საუბარი დამთავრებულია) (20, 6).

უნდა აღინიშნოს, რომ იტალიელები ძლიერ უფრთხილდებიან და ინარჩუნებენ მათ კულტურაში მყარად ფეხგადგულ უსტების, მათ თავიანთი ყოფის განუყოფელ ნაწილად მიიჩნევენ და ბევრ სასწავლო-მეთოდურ სახელმძღვანელოებშიც შეაქვთ როგორც კომუნიკაციის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საშუალება.

იტალიური ფატიკური უსტიკულაცია რიცხობრივად დიდია. ყველაზე გავრცელებულ უსტების მიეკუთვნებიან შემდეგი მნიშვნელობის კინესიკური სიგნალები: 1. „ყველაფერი რიგზე“; 2. „რა მოხდა?“ 3. ჭამის სურვილის გამოხატვა; 4. ავითვალის საწინააღმდეგო უსტი; 5. „არაფერი გამოგვივა“; 6. „ჩემთვის სულ ერთია“; 7. „ხვალ“; 8. „ზეგ“; 9. ყურადღების მიკურობა; 10. შიმშილის გამომხატველი უსტი; 11. დალევის სურვილის გამომხატველი უსტი; 12. „ნახვადის“; 13. „სასიამოვნოა“; 14. „მომავალ შეხვედრამდე“; 15. „ყველაფერი რიგზეა“; 16. „საუკეთესოა!, მშვენიერია!“; 17. „ეშმაქმაც დალახ-

ვროს”; 18. “ვაი, რა მეშველება”; 19. “ჰქუა უნდა დააყოლო”; 20. “მე რა შემიძლია, მე რა ვაქნა”; 21. “ცოტა აკლია”; 22. “ცოტათი გიუია”; 23. “სახედარივით ჯიუტია”; 24. “ფუი, ეშმაქს”; 25. “ძაღლი და კატასავით არიან”; 26. “სულ ერთად არიან”; 27. “მორჩი რა, ერთი საათია რაც ლაპარაკობ”; 28. “შემეშვი, თავის მომაბეზრებელი ხარ”; 29. “მომბეზრდა, აზრი არა აქვს მასზე ჩემთან ლაპარაკს”; 30. “ჩუმალ ბავშვებს სძინავთ”; 31. “დაწყნარდი, დამშვიდდი, მოომინებას ნუ დაკარგავ”; 32. მომწყდი თავიდან, თვალით აღარ დამენახო; 33. “მოდი ერთი, რაღაც უნდა გითხრა”; 34. “ბევრი არაფერია, ისე რა”; 35. “გასინჯე, გემრიელია!”.

როგორც დავინახეთ, იტალიელებს უესტების დიდი მარაგი გააჩნიათ, ხოლო რაც შეეხება ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციის შემსრულებელ უესტებს, მათ, ჩემი აზრით, მიეკუთვნება მხოლოდ შემდეგი: 1. “უელაფერი რიგზეა”; 2. “რა მოხდა, რა არის”? (მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მას მხოლოდ საუბრის გაბმის მიზნით ვიყენებთ და არა ინფორმაციული პასუხის მოსასმენად); 3. ჭამის სურვილის გამოხატვა; 11. დალევის სურვილის გამომხატველი უესტი (ეს ორი უკანასკნელიც მხოლოდ ფატიკური კომუნიკაციის დამყარების მიზნით დაპატიუებაში ჩაითვლება); 4. ავი თვალის საწინააღმდეგო უესტი: 12. “ნახვამდის”; 13. “სასიამოვნოა”; 14. “საღამი, მომავალ შეხვედრამდე”; 16. “საუკეთესოა, მშვენიერია” (ქათინაური); 19. “ჰქუა უნდა დააყოლო” (თანაგრძნობის გამოხატვა); 31. “დაწყნარდი, დამშვიდდი, მოომინებას ნუ დაკარგავ!” (თანაგრძნობის გამოხატვა, გამხენევება); 33. “მოდი ერთი, რაღაც უნდა გითხრა”; 35. “გასინჯე, გემრიელია!”

§ 4. ვატიცური არავერბალური კომუნიკაციის რობორც ზოგადად არავერბალური კომუნიკაციის საეციფიკური სემინარის გამოყოფასთან დაკავშირებული პროცესის არობლებისათვის

ვფიქრობთ, უკვე საკმარისად ვიმსჯელეთ იმ თეორიულ პრობლემზე, რომლებიც, ჩვენის აზრით, წამოიჭრება იმ შემთხვევაში, თუ შედარებით ზუსტად და ერთინიშნად შემოვხაზავთ საკუთრივ ფატიკური არავერბალური კომუნიკაციის სფეროს. მაგრამ, ჩვენის აზრით, პრობლემა იმდენად სპეციფიკური და ამავე დროს მნიშვნელოვანია, რომ არ არის საკმარისი ვიზუალური სენსებულ პრობლემებზე მხოლოდ და წმინდა თეორიული თვალსაზრისით: აუცილებლად მიგვაჩნია წარმოვაჩინოთ იმ პრობლემათა მთელი მასშტაბურობა ისეთი კონკრეტული ემპირიული მასალის ფონზე, რომელიც ნათლად დაგვანახებს არავერბალური კომუნიკაციის ფატიკურ და არაფატიკურ ასპექტთა ორგანულ შერწყმას და შესაბამისად მათ გამიჯვნასთან დაკავშირებულ რეალურ სიძნელეებსაც.

ხსენებული მიზნით ჩვენ დავყერდნობით არავერბალური კომუნიკაციის ცნობილ მკვლევარს იულიუს ფასტს, ავტორს წიგნისა „სენეული საუბრობს“. ხსენებული წიგნის ფარგლებში ავტორი ეყრდნობა შემდეგ მოსაზრებებს: ხშირად მიგვაჩნია, რომ თითქოს კომუნიკაციის დამყარება მხოლოდ სიტყვიერად იყოს შესაძლებელი და არც კი ვაცნობიერებთ, რომ უმრავლეს შემთხვევაში, საკომუნიკაციო აქტში მონაწილეობას იღებს მთელი ჩვენი სენეული. მაგალითად, როგორ შევძლებთ ვუთხრათ ჩვენთან სტუმრად მოსულ პიროვნებას: „ხომ ხედავთ, რომ უამრავი საქმე მაქს, ამიტომ, ძალიან გთხოვთ, აქედან წაბრძანდით!“ ფატიკური ურთიერთობის უზენაესი პრინციპის დალატს რომ თავი დავანებოთ, უდავოა, უბრალოდ უზრდელი ადამიანის შთაბეჭდილებას მოვახდენთ. მაგრამ თუ მსგავსი ფრაზის წარმოთქმის გარეშე შეუძლებელი ხდება შექმნილი სიტუაციის მოგვარება, როგორ ვაგრძნობინოთ თავაზიანად არასასურველ სტუმარს უესტების, ქცევებისა და სხეულის მოძრაობების მოშველიერი ჩვენი ფარგლები სურვილი? ამ და სხვა მნიშვნელოვანი „პრობლემების“ ადვილად გადაჭირდება.

ნალო” უესტებზე არ რეაგირებენ, აიძულებს თვითონაც წამოიწონ სკამიდან.

თუ ამ უკანასკნელმა ცდამაც არ გაამართლა, გირჩევთ ფეხზე აღგათ მაშინ, როცა ის გამალებით გააგრძელებს ლაპარაკს. ეს უკანასკნელი უესტი ყოველგვარი შელამაზების გარეშე მიუთითებს შემდეგზე: „საუბარს მოვრჩით, კარამდე მიგაცილებთ!”

იშვიათია, რომ რომელიმე პიროვნებამ ამ სიგნალის იგნორირება შეძლოს. თავდაპირველად შეიძლება ოდნავ შეყოვნდეს, მაგრამ მერე მაინც წამოდგება. თუ ბატ. Kelsoe ამ იშვიათ პიროვნებათა რიცხვს მიეკუთვნება, ისღა დაგრჩენიათ, რომ ლაპარაკ-ლაპარაკით კარისკენ გაეშუროთ და ბატ. Kelsoe-ც უკან დაგედევნებათ. მაგრამ თუ რაღაც წარმოუდგენელი მიზეზის გამო არც ამას იზამს, იმას მაინც მიაღწევთ, რომ თქვენმა ხმამ იგი კარს მიღმა გაიტყოს.

ქმედებას, რომელსაც მსგავსი სიტუაციებში ვიყენებთ, „სინქრონის ტექნიკა“ ეწოდება. მოიქეცით ისე, როგორც სხვა მოისურვებდა მოქცეულიყო და აღვიდით შესაძლებელია, რომ ისიც აიძულოთ, რომ თქვენ მოგბაძოს, რადგან მხოლოდ ამგვარად თუ მიაღწევთ თქვენს საწადელს“ (23, 281).

ვფიქრობთ, ყველაფერი იმის შემდეგ, რაც ზემოთ ითქვა არავერბალურ კომუნიკაციაზე, შეგვიძლია მივუთითოთ ფატიკური არავერბალური კომუნიკაციის როგორც კვლევის მეტად თუ ნაკლებად ავტონომიური სფეროს გამოყოფასთან დაკავშირებული პრობლემატიკის შემდეგ ძირითად ასპექტებზე:

ა)სესნებული პრობლემატიკის პირველი ასპექტი უკავშირდება არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის პრაგმასემანტიკის – მისი სპეციფიკისა და საზღვრების – განსაზღვრას. როგორც ჩვენი ნაშრომის წინა თავების შინაარსმა გვიჩვენა, შეიძლება ითქვას, რომ ვერბალური ფატიკური კომუნიკაციიდან უკვე გამოიკვეთა სესნებული პრაგმასემანტიკის როგორც ზოგადი კონტურები, ისე მისი ქვეტიპებად დაყოფის კრიტერიუმები. კვლევის ამ ეტაპზე ბუნებრივია გამოვთქათ ვარაუდი, რომ საკუთრივ უზნქციურ-შინაარსობრივი თვალსაზრისით არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის პრაგმასემანტიკა არ

რაზე მოგვითხრობს იულიუს ფასტი (Julius Fast) თავის წიგნში „სხეული საუბრობს“. იმ სქემის შესახებ, რომელიც Fast - მა თავის წიგნში შეიმუშავა, წარმოდგენას შეგვიქმნის ქვემოთ მოყვანილი კითხვა-პასუხი, რომელიც ერთ-ერთ მკითხველსა და ხსენებულ ავტორს შორის მიმდინარეობს:

„მკითხველი: ერთ-ერთი პატარა ქალაქის ბანკის ვიცე პრეზიდენტი ვარ და კლიენტებთან ჩემი გულისხმიერება ხშირად თავად მიქნის პრობლემებს. აი მაგალითად, გასულ კვირას ჩემს ოფისში შემოვიდა მოხუცი ბატ. Kelsoe, რომელსაც, მიუხედავად იმისა, რომ ყველა თხოვნა დავუკმაყოფილე და ამისთვის კარგადაც გავისარჯე, წასვლა აღარ და აღარ უნდოდა. კარგ კლიენტად ითვლება, მაგრამ მარტოხელა ცხოვრებამ იგი ცოტა ახილებულ ადამიანად აქცია და ბევრ ლაპარაკს დააჩვია. რას მირჩევთ, როგორ ვისარგებლო მსგავს შემთხვევებში ჩემი სხეულის ენით?

ავტორი: როდესაც მსგავსი კლიენტისთვის განკუთვნილი დრო ამოიწურება, ყველაზე საუკეთესო ხერხია მას გაუდიოთ და უბრალოდ შემდეგი სიტყვებით მიმართოთ: „დიდად მოხარული ვიქნებოდი თქვენთან დიდხანს მესაუბრა, მაგრამ უამრავი საქმე მაქვს მოსაგვარებელი“. მაგრამ თქვენი ასეთი ეჭსპლიციტური ქმედებით მას წყენას მიაყენებთ, ამიტომ გირჩევთ მისი თავიდან მოცილების სხვა ხერხს მიმართოთ: ეცადეთ მოიშველით რამოდენიმე ე.წ. „საფინალო“ უესტი, როგორებიცაა, მაგალითად, საწერი მაგიდის უჯრის მიხურვა, ან მის ზედაპირზე დაყრილი ქაღალდების ერთად დალაგება, კალმებისა და ფანქრების ყუთში ჩაწყობა, ანუ, მოკლედ რომ ვთქვათ, სამუშაო ინსტრუმენტების თქვენგან დისტანცირება. მსგავსი ქმედითი მესიჯის დანიშნულება ისაა, რომ მსმენელს მიანიშნოს: „მოვრჩით!“ „საუბარი დამთავრებულია!“ და თუ ბატ. Kelsoe სხეულის ენაში ოდნავ მაინც ერკვევა, თვითონაც მოემზადება წასასვლელად.

იმ შემთხვევაში, თუ ზემოთ ჩამოთვლილ „საფინალო“ სიგნალებზე ბატ. Kelsoe -ს აღეპატური რეაქცია არ ექნება, მაშინ სკამის კიდეზე წამოჯდომით ტანის წინ გადახრის უესტს უნდა მიმართოთ, ანუ ისეთ მოძრაობას, რომელიც სრულებით არაა აგრესიული და ისეთ ინდივიდებსაც, რომლებიც „საფი-

უნდა განსხვავდებოდეს ვერბალური ფატიკური კომუნიკაციის პრაგმასემანტიკისაგან. მაგრამ, როგორც უკვე ითქვა, ეს არის მხოლოდ თეორიული ვარაუდი, რომლის მართებულობა უნდა დადასტურდეს „სხეულის ენის“ როგორც ემპირიული სინამდვილის შემდგომი კვლევის შედეგად;

ბ) როგორც არავერბალურ კომუნიკაციასთან დაკავშირებული კვლევითი ლიტერატურის მიმოხილვამ გვიჩვენა, არავერბალური კომუნიკაცია (და მასთან ერთად ბუნებრივია არავერბალური სემიოტიკაც) უფრო ხშირად და უფრო ხაზგასმით უკავშირდება ამა თუ იმ ერის კულტურულ საეკიფიკას (როგორც დავრწმუნდით, სხვადასხვა ეროვნულ არეალებში „სხეულის ენის“ განსხვავებული ინტენსივობით გამოყენების ფაქტმა მკვლევარებს მისცა იმის საფუძველი, რომ ელაპარაკათ „ძლიერი“ და „სუსტი“ კონტექსტების მქონე კულტურებზე). აქედან გამომდინარე უნდა ჩავთვალოთ, რომ არავერბალური კომუნიკაციის პრობლემა ატარებს არა მხოლოდ ლინგვოსემიოტიკურ, არამედ ასევე ლინგვოკულტუროლოგიურ და უფრო ფართოდ – სემიოკულტურულ - ხასიათს. მაგრამ, როგორც ვიცით, კვლევის ლინგვოკულტუროლოგიური მიმართულება იმყოფება თავისი განვითარების საწყის ეტაპზე. როგორც ჩანს, არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის კვლევაც უნდა იქცეს სხენებული ინტერდისციპლინარული მეცნიერული მიმართულების კვლევის ობიექტად. და თუ გავიხსნებოთ, რომ აუცილებელია ვილაპარაკოთ სხენებული თვალსაზრისით „ძლიერი“ და „სუსტი“ კონტექსტის კულტურების არსებობაზე, მაშინ ცხადი გახდება, რომ არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის შემდგომი კვლევა უნდა განსორციელდეს შეპირისპირებითი ლინგვოკულტუროლოგიის ფარგლებში;

გ) არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის კვლევის ერთერთ თეორიულ პრობლემად უნდა ჩაითვალოს იმის აუცილებლობა, რომ გაიცეს პასუხი კითხვაზე: არავერბალური კომუნიკაციის რომელი კლასიფიკაცია უნდა დაედოს საფუძლად ამ კვლევას?

ჩვენ უკვე დავრწმუნდით იმაში, რომ არსებობს სხენებული საკომუნიკაციო სფეროს განსხვავებული ტიპოლოგიები. რო-

გორ უნდა მოიქცეს მკვლევარი, როცა იგი დაინტერესებულია არა ზოგადად არავერბალური კომუნიკაციის, არამედ ამ კომუნიკაციის ფატიკური ქვეტიპის შემდგომი ტიპოლოგიზაციით? რომელ გზას უნდა დადგეს იგი – უნდა „მიემხროს“ ერთ-ერთ უკვე არსებულ ტიპოლოგიას, თუ შეეცადოს მოახდინოს მათი სინთეზი? ვფიქრობთ, ჩვენს ნაშრომთან დაკავშირებული პრობლემატიკის კვლევა დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რა პასუხი გაეცემა ზემოთ დასმულ კითხვას.

დ) არავერბალურ ფატიკურ კომუნიკაციასთან დაკავშირებული ყველა ზემოთ ჩვენს მიერ გამოყოფილი პრობლემა ატარებს მეტად თუ ნაკლებად თეორიულ ხასიათს. მაგრამ სენინებულ პრობლემატიკას აქვს შემდეგი მეთოდოლოგიური ასპექტიც და იგი, ვფიქრობთ მდგომარეობს შემდეგში: მართალია, ლინგვოსემიოტიკურმა კვლევამ უკვე დიდი ხანია, რაც გამოჰყოფს ფატიკური კომუნიკაცია როგორც კვლევის ავტონომიური ობიექტი, მაგრამ ასევე უკვევლია ის ფაქტიც, რომ კომუნიკაცია როგორც სოციალური ძოვლენა წარმოადგენს ერთიან განუყოფელ კონტინუუმს. უფრო მეტიც, კომუნიკაციის ამგვარი, ანუ კონტინუალური ხასიათი განსაკუთრებით ნათელი ხდება იმ შემთხვევაში, თუ მას აღვიძება ინტერაქციულ მოდელზე დაყრდნობით. მაგრამ ამ შემთხვევაში გარდუვალად წამოიჭრება შემდეგი პრობლემა: როგორ გამოვყოთ საკუთრივ ფატიკური სეგმენტი ინტერაქციულად გაგებული კონტინუუმის ერთიანი ნაკადიდან? ამგვარი პრობლემის არსებობა, რა თქმა უნდა, არ უნდა იწვევდეს ჰქვს თეორიული თვალსაზრისით. მაგრამ ისიც ხომ კარგად ცნობილია, რომ ნებისმიერი თეორიული თვალსაზრისი საჭიროებს ემპირიულ ვერიფიკაციას. ვფიქრობთ, ამ მხრივ განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს არავერბალური კომუნიკაციის როგორც ჰქონიარიც კონტინუალური აქტის ის წარმოსახვითი აღწერა, რომელიც ზემოთ იყო მოცემული ი. ფასტზე დაყრდნობით. თუ ჩვენ კიდევ ერთხელ გავიხსნებოთ ფატიკური კომუნიკაციის ჩვენთვის ამოსავალ განსაზღვრას, მაშინ ავტორის მიერ აღწერილი საკომუნიკაციო აქტის მასალის გათვალისწინება დაგვანახებს, თუ როგორ ძნელია რეალური საკომუნიკაციო კონტინუუმის ფარგლებში ფატიკური სეგმენტის არაფატიკუ-

რი სეგმენტებისაგან იზოლირება. ავიღოთ თუნდაც პირველი რეპლიკა ამ აქტიდან: „დიდად მოხარული ვიქწებოდი თქვენთან დიდხანს მესაუბრა, მაგრამ უამრავი საქმე მაქვს მოსაგვარებელი“ ამ რეპლიკის პირველი ნაწილი უქმედად ფატიკურია და ჩვენი ამოსავალი განსაზღვრის თანახმად იგი არ ატარებს (ან ნაკლებად ატარებს) ინფორმაციულ ხასიათს, მაგრამ ამავე დროს ცხადია ისიც, რომ იგი განუყოფლადაა დაკავშირებული რეპლიკის იმ მეორე ნაწილთან, რომელიც იკვე მთლიანად ინფორმაციული ხასიათისაა. რამდენადაა შესაძლებელი ხსენებული რეპლიკის როგორც განუყოფელი მთლიანის მექანიკურად დაყოფა? ჩვენ ზედმეტად მიგვაჩნია ავტორის მიერ აღწერილი საკომუნიკაციო აქტის მთლიანად განმეორება. მოვიყვანთ მხოლოდ ამ აქტის ბოლო ეტაპს: „გირჩევთ ფეხზე აღგეთ მაშინ, როცა ის გამალებით გააგრძელებს ლაპარაკს. ეს უკანასკნელი უსტი ყოველგვარი შელამაზების გარეშე მიუთითებს შემდეგზე: „საუბარს მოვრჩით, კარამდე მიგაცილებთ!“ ერთი შეხედვით, საკომუნიკაციო აქტის ამ არავერბალურ სეგმენტს თითქოს არაფერი აქვს საერთო ფატიკურობასთან, მაგრამ, მეორეს მხრივ, საკმარისია გავიხსენოთ მისი არააგრძესიული, ოვაზიანობას არ შოკლებული ხასიათი, რომ კიდევ ერთხელ დავრწმუნდეთ შემდეგში: კომუნიკაციის ისეთი შემთხვევების პარალელურად, რომლებიც მართლაც მთლიანად ფატიკურ ხასიათს ატარებენ და შეიძლება ეჭუვნოდნენ ფატიკურობის როგორც ვერბალურ, ისე არავერბალურ ტიპებს, სავსებით შესაძლებელია ისეთი შემთხვევებიც, როცა კომუნიკაციის ფატიკური და არაფატიკური ელემენტები წარმოადგენენ ერთ ურყევ და განუყოფელ მთლიანობას.

§ 5. ჰიპზრი ტელეფონი და თანამედროვე ყოფილი კომუნიკაციის მეორადი დონე: პროგლემის დასმის მმარიტიული და თეორიული წარმატებები

წინა პარაგრაფებში, რომლებიც არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის პრობლემათა განხილვას მიეძღვნა, ხაზი გაესვა არა მარტო კომუნიკაციის ხსენებული ტიპის მნიშვნელობას, არმედ იმ ფაქტსაც, რომ კინემასიკა როგორც არავერბალური კომუნიკაციის თეორია მხოლოდ იწყებს ფორმირებას, რის გამოც იქმნება განსაკუთრებული პრობლემები არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის ტიპოლოგიური გაზრების პროცესში.

აქედან გამომდინარე, ჩვენ არა მარტო შესაძლებლად, არამედ აუცილებლადაც მივიჩნიეთ გველაპარაკა არავერბალურ ფატიკურობაზე პრობლემის დასმის ფორმით და მივიჩნიეთ, რომ მხოლოდ ამის შემდეგ იქნება შესაძლებელი ფატიკური კომუნიკაციის ხსენებული პერსპექტივით კვლევა.

მაგრამ აღსანიშნავია არავერბალურ ფატიკურ კომუნიკაციასთან დაკავშირებული ორი შემდეგი მომენტი:

ა) მართალია, არსებულ სემიოტიკურ ლიტერატურაში ჯერ არ მომხდარა ზემოთ ხსენებული კომუნიკაციური კონტინუუმიდან ფატიკური სეგმენტის ერთმნიშვნელოვნად და ცალსახად გამოყოფა, მაგრამ უკვე სახეზეა არავერბალური სემიოტიკის მიერ გადადგმული ის ნაბიჯები, რომელთა კონცეპტუალური ხარისხი აუცილებლად შექმნის მომავალში ამგვარი გამოყოფის სრულ შესაძლებლობას. მაგრამ ისმის კითხვა: შეიძლება თუ არა ვილაპარაკოთ დღეს ისეთ თეორიაზე, რომლის ფარგლებში მეტნაკლები სისრულით გააზრებული იქნებოდა კომუნიკაციური ინტერაქტივობის ის ტიპი, რომელთა არსებობა განპირობებულია ახალი საკომუნიკაციო ტექნიკის – პირველ რიგში ფიჭური ტელეფონის – არსებობით?

ამ კითხვაზე, რა თქმა უნდა, უნდა გაიცეს უარყოფითი პასუხი: რასაკვირველია, დღეს საკმაოდ ინტენსიურად მსჯელობები კომუნიკაციის ხსენებულ ტიპზე, მაგრამ თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ამ მსჯელობას ჯერ არ მიუღია თეორიის სახე (გავიხსენოთ ზემოთ ჩვენს მიერ ხაზგასმული ის მომენტები,

რომლებმაც უკვე შესძინეს თეორიის სახე არავერბალურ სე-
მიოტიკას: უესტი შეკვე გააზრებულია როგორც ისეთი ნიშ-
ნობრივი ერთეული, რომელსაც აქვს გამოხატულებისა და
შინაარსის პლანები, საკუთარი სინტაქტიკა, სემანტიკა და ა.
შ.). მაგრამ ვერ ვიტყვით, რომ მსგავსი რამ უკვე ხდება ფიჭური
ტელეფონით განპირობებული კომუნიკაციის შემთხვევაში; და
მით უმეტეს შეუძლებელი უნდა იყოს იმის თქმა, რომ ამ
ტიპის კომუნიკაციური კონტინუუმიდან კონცეპტუალური
ბული სახით ხდებოდეს მისი ფატიკური სეგმენტის გამოყოფა;
გარდა ამისა, აღსანიშნავია ის მეორე მომენტიც, რომელიც
უშუალოდ უკავშირდება პირველს: როგორიც არ უნდა იყოს
არავერბალური კომუნიკაციის სპეციფიკა, იგი მაინც ეკუთ-
ვნის ჩვენი ყოფის პირველად დონეს და შესაბამისად იზია-
რებს ამ დონის კანონზომიერებათა მთელ სპექტრს.

ბ) მაგრამ, რაც შეეხება ფიჭური ტელეფონით განპირობე-
ბულ კომუნიკაციას, იგი არა მხოლოდ ეკუთვნის ყოფის უკვე
მეორად დონეს, არამედ თამამად შეიძლება ითქვას, რომ თვით
ეს დონე გარკვეულწილად იქმნება ფიჭური სატელეფონო
კომუნიკაციით. ეს კი ნიშნავს – და ამის შესახებ ჩვენ გვექნე-
ბა ქვემოთ საუბარი – ნამდვილ თვისობრივ ძრას თანამედ-
როვე ადამიანის მთელს არსებობაში. აქედან გამომდინარე,
როგორი უნდა იყოს ჩვენი დამოკიდებულება ყოფის ამ მეო-
რადი დონისადმი? რა თქმა უნდა, ამ შემთხვევაშიც შეგვიძლია
ვილაპარაკოთ მხოლოდ პრობლემის დასმაზე. მაგრამ ის-
მის კითხვა: თუ ვაღიარებთ, რომ ახალი საკომუნიკაციო ტექ-
ნიკა თვისობრივად ცვლის ჩვენს ყოფას და ფაქტობრივად
ქმნის ამ ყოფის ახალ დონეს, მაშინ ხომ არ უნდა ხდებოდეს
ჩვენს მიერ პრობლემის დასმაც სრულიად ახლებურად, ე. ი.
უკვე არა ისე, როგორც ეს ხდებოდა არავერბალური ფატიკუ-
რი კომუნიკაციის გააზრების პროცესში.

მაგრამ როგორ უნდა გამოიყერებოდეს პრობლემის დასმის
თვით ეს ახალი თვისობრიობა? როგორი უნდა იყოს მისი
ფუნდამენტური პარამეტრები? ჩვენ, რა თქმა უნდა, შევვევდა-
ბით ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას, მაგრამ მხოლოდ იმის
შემდეგ, როცა გავეცნობით ყოფის ხსნებული ახალი დონის
ემპირიულ სურათს იმ სახით, რომლითაც იგი „დახატულია“

საოანადო პროფილის თანამედროვე იტალიურენოვან ლიტე-
რატურაში. პირველ რიგში, ჩვენ დავეყრდნობით იტალიელი
ლინგვისტის ლუკა პეცულოს მიერ განხორციელებულ დაპ-
ვირვებებს. მაგრამ, აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ეს დაპ-
ვირვებები ატარებენ შინაგანად მრავალფეროვან ხასიათს, ამი-
ტომ საჭიროდ მიგვაჩნია ამ დაკვირვებათა სპექტრის ისეთი
წინასწარი დაყოფა შესაბამის ასპექტებად, რომელთა ერთობ-
ლიობა – რა თქმა უნდა, მათი კონცეპტუალური გააზრების
შემდეგ, – საშუალებას მოგვცემს მართლაც ახლებურად დაგ-
სვათ ფატიკური კომუნიკაციის პრობლემა ყოფის ახალ (მეო-
რად) დონეზე. ჩვენ გამოვყოფთ ხსნებულ ასპექტებს შემდეგი
თანმიმდევრობით:

ა) ჯერ გავეცნობით იმას, რასაც ლუკა პეცულო ამბობს
იმის შესახებ, თუ როგორ აღიქმება თვით ფიჭური ტელეფო-
ნის არსებობის მნიშვნელობა იტალიის საზოგადოების რიგი-
თო წევრების მიერ;

ბ) როგორ წარმოუდგენია ლუკა პეცულოს ფიჭური ტელე-
ფონით განპირობებული კომუნიკაციის მნიშვნელობა თანა-
მედროვე საზოგადოების წევრთა როგორც საკუთარი „მე“-ს
მფლობელთა სუბიექტების ურთიერთმიმართების თვალსაზ-
რისით?

გ) როგორიც არ უნდა იყოს ის ახალი თვისობრიობა, რომე-
ლიც ფიჭურ ტელეფონს შემოაქვს ჩვენს არეალში, ცხადია
ერთი: ამ თვისობრიობის სიახლე უნდა ვლინდებოდეს რო-
გორც სივრცით, ისე დროითი თვალსაზრისით. როგორ გა-
მოიყერება ეს სიახლე სივრცითი თვალსაზრისით? ამ კით-
ხვის დასმა და მასზე პასუხის გაცემა უნდა წარმოადგენდეს
ლ. პეცულოს ნააზრევის ჩვენს მიერ განხილვის მესამე ას-
პექტს;

დ) როგორია ხსნებული სიახლის დროითი ასპექტი?

ვუიქრობთ, ლ. პეცულოს ნააზრევის იმ ასპექტუალურმა
პრეზენტაციამ, რომელიც ჩვენ მოვახდინეთ, უავე რამდენადმე
მაინც წინასწარ განსაზღვრა ის, თუ როგორ უნდა დაისვას,
ჩვენის აზრით, ფატიკური კომუნიკაციის პრობლემა თანამედ-
როვე ყოფის ახალ ანუ მეორად დონეზე.

ა) ფიჭური ტელეფონით განპირობებული კომუნიკაციის მნიშვნელობა თანამედროვე იტალიური საზოგადოების რიგით წევრთა თვალსაზრისით

ლ. პეცულო ლაპარაკობს იმ წუხილზე, რომელსაც მისი მფლობელი განიცდის მობილური ტელეფონის დაზიანების ან არ მუშაობის შემთხვევაში. მობილური ტელეფონების ცნობილი კომპანია “CASTOMER SERVICE”-ის თანამშრომლები ყოველდღიურად უამრავ ზარს იღებენ აღელვებული პირვენებისაგან იმის გამო, რომ ვერ ახერხებენ დარეკონ ან მიღონ ზარები თავიანთ მობილურზე, ბევრია ისეთი პირვენებაც, რომელთა რისხვაც იმ ფაქტმა გამოიწვია, რომ იძულებით ამოვარდნილნი დარჩენენ საკუთარი კულტურული და კოლექტური კონტექსტიდან და ადარ მალუთ შეეგუონ განშორების და კონტაქტის უქონლობის ფაქტს. უამრავი აბონენტისაგან, რომელსაც ლ. პეცულო ესაუბრა, იგი არაერთგზის ისმენდა ერთსადაიმავე საინტერესო მტკიცებულებას: მას შემდეგ, რაც მათ შეატყობინეს, რომ მათი მობილურები ფუნქციონირებას შეწყვეტდნენ ორიოდ საათის განმავლობაში, აღელვებული აბონენტები მას შემდეგი სიტყვებით უტევდნენ: „კი, მაგრამ, თქვენ იცით რას ნიშნავს დღევანდელ დღეს ორი საათით მობილურის გარეშე დარჩენა?“ (24, 5). ამ აბონენტთა უმრავლესობას, ხშირ შემთხვევაში, არც კი აქვს ვინმესოვის რაიმე სასწრაფოდ შესატყობინებელი; გარდა ამისა, ბევრ მათგანს ჰქონდა საშუალება ესარგებლა ფიქსირებული ტელეფონით. როგორც ჩანს, ფიჭური ტელეფონი აკმაყოფილებს ჩვენში ღრმად გამჯდარ ფსიქოლოგიურ მოთხოვნილებებს: – უბევ აღარავის შეუძლია უარი თქვას ისეთ საიმედო საკომუნიკაციო საშუალებაზე, რომელზეც სულ რამოდენიმე წლის წინ ვერც იოცნებებდა და ვერც ამ უკანასკნელის ასეთ დიდ აუცილებლობას იგრძნობდა. აშკარად სავარაუდოა, რომ მსგავსი საკომუნიკაციო იარაღის დიდმა ფსიქოლოგიურმა მნიშვნელობამ განაპირობა ზემოთხსენებული აპარატის ასეთი სწრაფი გავრცელება.

ბ) ფიჭური ტელეფონით განპირობებული კომუნიკაციის მნიშვნელობა თანამედროვე საზოგადოების წევრთა როგორც საკუთარი „მე“-ს მფლობელთა სუბიექტების ურთიერთმიმართების თვალსაზრისით

ლ. პეცულო აღნიშნავს, რომ: მობილური ტელეფონის საშუალებით დამყარებული საკომუნიკაციო აქტი ფსიქოსოციოლოგიური და კომუნიკაციური თვალსაზრისით უდიდესი მნიშვნელობის მქონე „რეკოლუციურ ნახტომს“ წარმოადგენს, რომელიც ამ უკანასკნელისთვის დამახასიათებელი მაღალი ფუნქციური შესაძლებლობებით არის განპირობებული და მთლიანად განსხვავდება ჩვეულებრივი ტელეფონის შესაძლებლობებისაგან. თუ ჩვეულებრივმა ტელეფონმა მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა თანამედროვე ტელეკომუნიკაციის მეთოდიების შექმნასა და მისი სოციალურ-კომუნიკაციური ფარგლების გაფართოებაში, მობილური ტელეფონი გვთავაზობს სატელეფონო კომუნიკაციისთვის დამახასიათებელი ასპექტების რეკოლუციურ ძრებს, ხელს უწყობს მთელი რიგი ინტრაფსიქიური და ინტერინდივიდუალური პროცესების მაქსიმალურად გააქტიურებას. ამასთან დაკავშირებით ლუკა პეცულო სამ ძირითად მოსაზრებას გამოთქვამს:

ა) მობილური ტელეფონი გვთავაზობს ინდივიდის პირადი მე-ს საკომუნიკაციო შესაძლებლობების ტექნოლოგიური თვალსაზრისით გაფართოების შესაძლებლობას და, მაშასადამე, გვევლინება მიდა ინტრაფსიქიური დონის ფუნქციის გარე გამოვლინებად.

ბ) მობილური ტელეფონი შლის საკომუნიკაციო პროცესის ყოველგვარ ტერიტორიულ და გეოგრაფიულ საზღვრებს. ამ შემთხვევაში საკომუნიკაციო აქტი პირდაპირ კაშირშია ინდივიდთან და არა ამ აქტის კონტექსტთან: საკომუნიკაციო აქტის ფოკუსი „კონტექსტუალიზაციიდან“ „ინდივიდუალიზაციაზე“ გადაინაცვლებს.

გ) ეს პროცესი დაკავშირებულია უფრო მნიშვნელოვან პროცესთან, რომელიც თანამედროვე საზოგადოებისა და კულტურისთვისაა დამახასიათებელი და რომელიც „დერადიკაციის“ და „დეკონტექსტუალიზაციის“ სახელითაა ცნობილი, რაც

შემდეგს ნიშნავს: ხდება ინდივიდის იმ ფესვებისა და კონტექსტის ქრობა, რომელიც მისი არსებობის წესებს აყალიბებს და სოციალურ, გეოგრაფიულ და კულტურულ გარემოს წარმოადგენს (რაც უფრო ზოგადად პირადი მუს ბუნებრივი კონტექსტიდან ამოვარდნას გულისხმობს) (24, 1).

მობილური ტელეფონი იმის გამო, რომ პირადი ანუ პერსონალური სარგებლობის საკომუნიკაციო საშუალებას წარმოადგენს, ასრულებს ინდივიდისთვის *სხვა პიროვნების არსებობის* დამადასტურებელ როლს, და, ამ-თვალსაზრისით, ინდივიდთა სხვა საკომუნიკაციო სივრცეში გადატანით ხელს უწყობს ინტრაფსიქიკური და ფსიქოსოციალური დინამიკის განვარებას.

როგორც ცნობილია, პირველად სწორედ სატელეფონო კომუნიკაციამ მისცა ადამიანს საშუალება, რომ „ხმა გადაეცდინა“ ჩვეულებრივ დასაშვები „ბიოლოგიური“ სივრცის საზღვრებს მიღმა,- აღნიშნავს ლუკა პეცულო და დასძენს: „ამიტომაც, სატელეფონო კომუნიკაციის რევოლუციამ დიდად შეუწყო ხელი სოციო-კომუნიკაციის დინამიკის განვითარებას და ანთროპოლოგიური სივრცის ხელსაყრელ გამოყენებას.

მოცემული სახის კომუნიკაციისას სხვა პიროვნების აღქმა დამწერლობითი ნიშნით (ასოთი) კი არ ხორციელდება, არა-მედ მისი არსებობის პირდაპირი აღქმით. ხმა, ამ თვალსაზრისით, სხვა პიროვნების არსებობის აღქმის თითქმის სრულყოფილი „სიმბოლოა“. ფუნქციონალური თვალსაზრისით, „იგი ეს ესაა გახდება“ ან უკვე არის ის ეფექტური „საშუალება“ რომელიც გვეხმარება არ გვაგრძნობინოს „სხვა პიროვნებასთან“ ფიზიკური განშორებას“ (24, 2).

მაგრამ ჩვეულებრივი ტელეფონის შესაძლებლობანი, გარკვეულწილად, შეზღუდულია: მაშინაც კი, როდესაც ტრადიციული ტელეფონით მისი ერთადერთი მფლობელი სარგებლობს, იძულებული ხდება მოექცეს ამ უკანასკნელის ფუნქციონირების შეზღუდულ „ფარგლებში“ და მას უწევს მხოლოდ იმ ოპერაციების შესრულება, რომლის მწირ შესაძლებლობასაც იგი იძლევა: ერთი ის, რომ ასეთი ტელეფონი ფიქსირებულია და მისი თან გარება შეუძლებელია, ანუ „კონტექსტირებულია“ უკვე წინასწარ დასმული ისეთი პირობებით, როგორი-

ცაა გეოგრაფიული, სივრცობრივი და ფუნქციური შეზღუდულობის საზღვრები: სახლი, სამსახური, ბარი, კაფე და ა. შ. თუ პიროვნება მასთან დარეკვის მომენტში ზემოთ მოცემული გეოგრაფიული ცნებების სიახლოებებს არ იმყოფება, მაშინ იგი ვერ იღებს ზარს, სატელეფონო საუბარი აღარ განხორციელდება. სხვა პიროვნებასთან კონტაქტის დამყარების შეუძლებლობა განპირობებულია ტელეფონის შეზღუდული შესაძლებლობებისა და მის ფიქსირებულ მდგომარეობაში „კონტექსტირების“ გამო. ამრიგად, ტრადიციული ტელეფონით უფრო ადვილად და ხშირად შევიგრძნობთ სხვა პიროვნებასთან განშორებას, ვიდრე მის „სიახლოებებს“.

მობილური ტელეფონის შემთხვევაში კი საკითხი სრულიად სხვაგარად დგას. მართლაც, ეს უკანასკნელი ყოველთვის პირდაპირი გზით არის დაკავშირებული მის მფლობელთან და თუ იგი გამორთული არ არის, ყოველთვის შესაძლებელი ხდება მასთან კავშირის დამყარება. მობილური ტელეფონი „არასოდეს არის ერთ რომელიმე კონტრეტულ ადგილას“, არ არის ფიქსირებული, იგი ყოველთვის თან ახლავს თავის მფლობელს, მასთან ერთად მოიაზრება. ამ თვალსაზრისით, ხდება კომუნიკაციის დეტერიტორიალიზება და დეკონტექსტირება, იშლება მისი ფუნქციური და გეოგრაფიული საზღვრები, რასაც ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით მართლაც რომ ფუნდამენტური მნიშვნელობა აქვს. შემთხვევით როდია, რომ დარეკვისას მექანიკურად ვსვამო შემდეგ კლასიკურ შეკითხვას: „სად ხარ?“, რადგან ეს უკანასკნელი შეკითხვის ავტორის კონტიური ორიენტირების დაკამაყოფილებას ემსახურება. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკრათ, რომ მობილური ტელეფონის „**SPACE-ADJUSTING**“ ფუნქცია გაცილებით უფრო მდიდარი და მნიშვნელოვანია, ვიდრე ჩვეულებრივი ტრადიციული ტელეფონისა. საკითხის აქტი კიდევ უფრო ახლო კავშირშია ინდივიდთან, რომელიც (იმის გამო, რომ მონაწილეობს ამ ყველაფერში) თავის მხრივ თანდათან წყდება საკუთარ კონტექსტუალურ ნორმებს თვით იმ შემთხვევაშიც კი, როცა მფლობელი მიღებულ ზარს არ პასუხისმგება, პიროვნება, რომელიც მას ურეკავდა, დამშვიდებულია, რადგან იცის, რომ მის მცდელობას ფუჭად არ ჩაუვლია, ზარმა

მაინც მიაღწია „არ მყოფ ადრესატამდე”, რადგან ეს უკანასკნელი დაფიქსირებული რჩება მობილური ტელეფონის დისპლეიზე.

**გ) ახალი საკომუნიკაციო ტექნიკით
განპირობებული არსებობის „სიახლოებების სივრცითი თვალსაზრისით**

ზემოთთქმულის საფუძველზე ავტორი აკეთებს დასკვნას, რომელიც, ჩვენის აზრით, იძლევა იმის საშუალებას, რომ ფიჭური ტელეფონის არსებობით განპირობებული მთელი სიახლე ჩვენ აღვიქვათ სივრცითი და დროითი თვალსაზრისით. როგორც ვნახავთ, ხსენებული დასკვნის ფარგლებში ავტორი ლაპარაკობს სხვა პიროვნების იმ „სიახლოებზე“, რომელსაც ჩვენ განვიცდით ფიჭური ტელეფონით კომუნიკაციის დროს. მაგრამ, როგორც ცნობილია, „სიახლოების“ ცნება შეიძლება ინტერპრეტირებული იქნეს როგორც სივრცითი, ისე დროითი თვალსაზრისით. რაც შეეხება თვით ხსენებულ დასკვნას, იგი ედერს შემდეგნაირად: ამ თვალსაზრისით, მობილური ტელეფონი, ტენდენციურად, მხოლოდ გვიდასტურებს სხვა პიროვნების „ტელეფონზე დაჭერის“ შესაძლებლობას. იგი გვაგრძნობინებს მის სიახლოებეს და ასეთ მომენტში მისი ფიზიკურად შორს კოფნით გამოწევული წუხილის რისკის ფაქტორი მინიმუმადება დაუკანილი (ხაზგასმა ავტორისეულია)(24, 3).

განვიხილოთ ეს „სიახლოებების“ ჯერ სივრცითი თვალსაზრისით. იმის განცდა, რომ საშუალება გვეძლევა პირდაპირი კონტაქტი დავამყაროთ ჩვენთვის სასურველ პიროვნებასთან ნებისმიერ დროსა და ნებისმიერ ადგილზე, თანდათან გვიყალიბებს იმ აზრს, რომ ის „სხვა პიროვნება“ ჩვენთვის მუდამ ხელმისაწვდომია, მისი პოვნისა და მასთან გასაუბრების შანსი, თუ ამის მოთხოვნილება გაგვიჩნდება, ძალზე დიდია. უოველივე ეს მოგვაგონებს ე.წ. „მუდმივი კომუნიკაციის ანუ მუდმივი კავშირის“ უტოპიური ოცნების ასრულებას, რომელიც გულისხმობს მყარ მეგობრულ „არსებობის კონტექსტში ჩაფლობას“, კომუნიკანტთა ერთგვარი მაკროჯგუფის წევრად თა-

ვის ადქმას, პერმანენტულად „საკომუნიკაციო ურთიერთობაში მყოფი სუბიექტების გაერთიანებას“.

ავტორი აღნიშნავს, რომ ჰქონდა შესაძლებლობა, დაკვირვებოდა, თუ როგორ ყალიბდებოდა ე.წ. „ურთიერთსაკომუნიკაციო ჯგუფი“ და როგორ ხდებოდა მობილური ტელეფონის გამოყენება სხვა ინდივიდის თანაარსებობის შეგრძნების განმზიდების მიზნით, ერთ-ერთ უნივერსიტეტთან არსებულ კოლეჯში, რომელშიც ცხოვრებაც უწევდა რამოდენიმე წლის განმავლობაში. ბოლო სასწავლო წლის დასაწყისში, მოსწავლეები, რომლებიც ის-ის იყო დაბრუნდნენ კოლეჯში იტალიის სხვადასხვა რეგიონებიდან, ერთობ საინტერესოდ (ყოველ-შემთხვევაში, ალბათ ისე, როგორც ეს მოზარდებს ახასიათებთ) იყენებდნენ მობილურ ტელეფონს. ეს ხდებოდა განსაკუთრებით პირები თვეებში (ოქტომბერ-ნოემბერში), როდესაც მათ უფრო გამძაფრებული ჰქონდათ „მონატრების“ ნოსტალგიური გრძნობა და მათი სოციო-რელაციური კონტექსტის აღღენის მიზნით ახორციელებდნენ დაახლოებით 15-20 „ზარი“-ს გაცვლა-გამოცვლას როგორც ერთმანეთთან, ასევე, ოჯახის წევრებთან და ნათესავებთან. მაგრამ ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია შემდეგი დეტალი: ზარის გაშვება ჩვეულებრივ დარეკვას ნიშნავს, რომელზეც „აუცილებელი არ არის“ პასუხის გაცემა: ამ უკანასკნელს მხოლოდ იმისთვის ვიყენებთ, რომ გავაგზავნოთ (დისპლეიზე დაფიქსირებული) ხმოვანი და მხედველობითი ნიშანი, რომელიც ჩვენს „არსებობაზე“ მიუთითებს. ამ თვალსაზრისით ზარი როგორც საკომუნიკაციო აქტი, მხოლოდ და მხოლოდ ფორმალურ ხასიათს ატარებს და შინაარსს მოკლებულია, ეს წმინდაწყლის ფატიური კომუნიკაციაა. ალბათ, სწორედ ასეთ ჭრილში შეგვიძლია განვიხილოთ ის უამრავი „სმს“-ი და „მესიჯი“, რომელსაც ერთმანეთს გაუთავებლივ უგზავნიდნენ მოზარდები მხოლოდ მისალმების მიზნით, მიუხედავად იმისა, რომ ერთსა და იმავე შენობაში იმყოფებოდნენ. უამრავი მოზარდი იყენებს „სმს“-ს, რაც 1999 წელს მისი მართლაცდა ეკონომიკურობის გამო „გზავნილების“ ნამდვილ აფეთქებად იქცა (იტალიის უკელაზე დიდი კომპანიის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, 1998 წელს ერთ დღეში გაგზავნილი 700 000 სმს-ის

რიცხობრივმა ნახტომშია 1999 წელს 3 მილიონს გადააჭარბა; მეორე მნიშვნელოვანი კომპანიის მონაცემებით, რომლის მარკეტინგიც უფრო „ახალგაზრდა” აბონენტთა მონაცემებზეა დაუფუძნებული, 2000 წლისათვის სმს-ების გზავნილების 800%-ით ზრდას აფიქსირებს.

ეს კ. წ. სიმბოლური კომპენსაციის სახის მქონე მობილური ტელეფონის საშუალებით მიღწეული „არსებობა” ამ მოზარდებისთვის წარმოადგენდა ოჯახის წევრებთან და ახლობლებთან დროებით განშორებით გამოწვეული სევდისგან და „პატარა გლოვისგან» განთავისუფლების საშუალებას. მობილური ტელეფონი, გნებავთ თავისი მრავალმხრივი ფუნქციური შესაძლებლობებით, რაც ფატიქური კომუნიკაციის (ზარის გაშვება, დისპლეიზე ნომრის დაფიქსირება, სმს-ები) დასამყარებლად ადვილი საკომუნიკაციო აქტების განხორციელებას გულისხმობს, თუ იმ ფაქტის გამო, რომ „პირდაპირი გზით» გვაკავშირებს მხოლოდ ჩვენთვის სასურველ პიროვნებასთან, ხდება ჩვენი მარტობისა და მისგან გამოწვეული სევდის გაქარვების არაჩვეულებრივი საშუალება. უნივერსალური საკომუნიკაციო აქტის პირენციური განხორციელების უნარი, რომლისთვისაც უბრალოდ მობილური ტელეფონის ფლობაც კი ქმარა, ინდივიდს საქმარო უმყარებს სხვა ინდივიდის მასთან თანაარსებობის გრძნობას. მობილური ტელეფონით შესრულებული ისეთი საკომუნიკაციო აქტიც კი, რომელიც ისეთი მწირი და სტერეოტიპული შინაარსის მქონე გაგზავნილ ზარებს და მესიჯებს წარმოადგენს, როგორებიცაა, მაგალითად, „მატარებელში ვარ, მალე მოვალ, ყველაფერი რიგზეა, დაიწყე მაკარონის კერძის მომზადება”, იქცევა ხოლმე მყარად ჩამოყალიბებულ ფატიქურ კომუნიკაციად.

დ) ახალი საკომუნიკაციო ტექნიკით განპირობებული არსებობის „სიახლოვე“ დროითი თვალსაზრისით

რა თქმა უნდა, არც ისე ადვილია „სიახლოვის“ იმ გრძნობიდან, რომლის შექმნა შეუძლია ფიჭურ ტელეფონს, გამოვყოთ სიგრცითი და დროითი ასპექტები ისე, რომ ისინი მკაფიოდ გამიჯნულნი აღმოჩნდნენ ერთმანეთისაგან. უნდა ვივა-

რაუდოთ აღბათ, რომ ასეთი გამიჯნულობა არც არსებობს სინამდვილეში. მაგრამ იმდენად, რამდენადაც ამას მოითხოვს ჩვენი ზემოთ ხსენებული ასპექტუალური ანალიზი, ჩვენ მაინც შევეცდებით გამოვყოთ ეს დროითი ასპექტი ლ. პეცულოს მსჯელობაში. ლ. პეცულო წერს: ზოგიერთ შემთხვევაში, მობილური ტელეფონი ხელს უწყობს „სხვა ინდივიდის არსებობის შესიერებაში შენახვას“. ჩვეულებისამბრ, ბევრი ადამიანი მობილური ტელეფონის მახსოვრობის ბარათზე ინახავს ხოლმე მისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე ხსნაშეტებინებას: ეს შეიძლება იყოს მეგობრისაგან ლირშესანიშნავ მომენტში გამოგზავნილი მესიჯი, სიყვარულის ახსნა, ანუ ის მესიჯები, რომლებიც რამოდენიმე კვირის, ან თვის გასვლის შემდგებაც კი მოაგონებს მას მისთვის განსაკუთრებულ პიროვნებასა და სიტუაციას. ამ თვალსაზრისით ძველი მესიჯების ხელახლა გადაკითხვა ემოციური თვალსაზრისით ძლიერ წაგავს იმ შემთხვევას, სახლის დალაგებისას უჯრებში შემთხვევით რომ წაგაწყდებით ხოლმე მივიწყებულ ბარათებს.

განსხვავება მხოლოდ იმ ფაქტშია, რომ მობილური ტელეფონის მეშვეობით ინდივიდს შეუძლია მუდამ თან ატაროს ის მესიჯები, რომლებიც მისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი და უდიდესი ემოციური მუხტის მატარებელია და მას ნებისმიერ დროს შეუძლია მათი ხელახლა წაკითხვა. მობილური ტელეფონის უსაზღვრო შესაძლებლობანი (მისი ტრანსპორტაციული, „უნივერსალური“ და მყისიერი კონტაქტის დამყარების უნარი, რომელიც ადვილად მიიღწევა როგორც ხმიანი საკომუნიკაციო აქტის, ისე ვიზუალურ – სიმბოლური საშუალებებით, საუბრის ხმოვანი სიგნალის ჩაწერით, რომ აღარაფერი იმ ფოტო და ვიდეო უახლეს მიღწევებზე, რომლის გაუმჯობესებულ გარიანტებს ბოლო თაობის მობილური აპარატები თითქმის ყოველდღიურად გვთავაზობენ), როგორც ვხედავთ, ძლიერ უწყობს ხელს ჩვენგან ფიზიკურად შორს მყოფი სხვა პიროვნების არსებობის აღქმის გაძლიერებასა და პერმანენტულობას. „ზოგიერთ შემთხვევაში, აღბათ, არ გადავაჭარებთ, თუ ვიტვით: მობილური ტელეფონის განუსაზღვრელი შესაძლებლობების წყალობით საშუალება გვეძ-

ლევა „სიკვდილის საზღვრებსაც კი გაუცდეთ” – თამამად აღნიშნავს ავტორი.

ამ მოსახრების გასამყარებლად, ავტორს მოჰყავს ერთი ქვრივი მამაკაცის მაგალითი, რომელიც ცოლის დაღუპვით გამოწვეულ სევდას იმით იქარვებდა, რომ გამუდმებით უსმენდა მობილური ტელეფონის მასსორობის ბარათზე ჩაწერილ ცოლის საუბარს. ეს მას აძლევდა შესაძლებლობას, რომ „მუდამ თან ეტარებინა” გარდაცვლილი ცოლის ხმა (როგორც მისი არსებობის სიმბოლო) და ეს მისთვის ძალზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი ეხმარებოდა ამ საშინელი უბედურების გადატანაში. მართლაც, ძალიან ბევრი ადამიანისთვის იმის გაცნობიერება, რომ გარკვეული მიზეზების გამო ვეღარ შეძლებს ქველი მესიჯების გადაკითხვას, მტკიცნეულად აღიქმება და ზოგჯერ „პატარა გლოვადაც” იქცევა ხოლმე.

ზემოთ ჩვენ უკვე მოვიყვანეთ ის დასკვნა, რომელსაც ლ. პეტრულო აკეთებს იმის შემდეგ, როცა საფუძვლიანად მიმოხილავს იმ ძვრებს თანამედროვე ადამიანის (კერძოდ თანამედროვე იტალიელის) ყოფაში, რომლებიც უშუალოდ უკავშირდებიან ფიჭური ტელეფონით განხორციელებულ კომუნიკაციას და შეუძლებელნი იქნებოდნენ მის გარეშე. გავუსვათ ხაზი ამ დასკვნის იმ ასპექტს, რომელსაც, ჩვენი აზრით, უნდა მიენიჭოს გადამწყვეტი მნიშვნელობა ფატიკურობის პრობლემის პლანში: ფიჭური ტელეფონი გვაგრძნობინებს მეორე ადამიანის სიახლოებს იმ შემთხვევაშიც, თუ იგი ჩვენგან შორსაა როგორც სიგრცითი, ისე დროითი თვალსაზრისით. ვფიქრობთ, ლ. პეტრულოს ეს დასკვნა საჭიროებს შემდომ გაღრმავებას და, რაც მთავარია, მის გადაყვანას მკაფიოდ განსაზღვრულ კონცეპტუალურ პლანში. თუ ჩვენ შევძლებოთ ხელნებული აზრობრივი „იპერაციის“ განხორციელებას, ეს, ალბათ, იქნება იმის ტოლფასი, რასაც ჩვენ ზემოთ ფატიკური კომუნიკაციის ახალ ყოფით პირობებში გააზრებისთვის აუცილებელი პრობლემის დასხმა უუწოდეთ.

ჩვენ დავრწმუნდით იმაში, რომ, რა თქმა უნდა, ფიჭურ ტელეფონს ისევე შეუძლია შეასრულოს ინფორმაციის გაცვლა გამოცვლის ფუნქცია, როგორც ჩვეულებრივ ტელეფონს. მაგრამ ამავე დროს დავრწმუნდით იმაშიც, რომ მისი ძირითადი

მნიშვნელობა დანახულ უნდა იქნეს არა ინფორმაციული, არამედ ინტერაქციული თვალსაზრისით, ხოლო თვით ინტერაქციულობა კი როგორც კომუნიკაციური უენომენი ამ შემთხვევაში გაგებულ უნდა იქნეს პირველ რიგში და არსებითად ფატიკურად. მაგრამ ჩვენ უკვე ვიცით, რომ ფატიკური კომუნიკაცია არსებობდა ფიჭურ ტელეფონამდეც და არსებობდა იმდენად, რამდენადაც კომუნიკაცია ატარებდა ინტერაქციულ და არაინფორმაციულ ხასიათს. მაგრამ, თუ ეს ასეა, ისმის კითხვა: რა მოიტანა ფიჭურმა ტელეფონმა სიახლის თვალსაზრისით ფატიკურობის როგორც ფენომენის არსებობაში? ამ კითხვაზე ჩვენ გაასუსტოთ შემდეგნაირად: ფიჭურმა ტელეფონმა, შექმნა რა თანამედროვე ადამიანის ყოფის მეორადი დონე, გარდაქმნა თვით ფატიკურობა როგორც ფენომენი და მიანიჭა მას ახალი ფუნქცია, სახელდობრ სიგრცისა და დროის გადალახვის ფუნქცია ადამიანთა ურთიერთობის პლანში. ეს, რა თქმა უნდა, ის ფუნქციაა, რომლის აუცილებლობა გამოწვეულია თვით თანამედროვეობის ეპოქალური სპეციფიკით: თანამედროვე ყოფა მის პირველად მოცემულობაში (ე. ი. თუ ჩვენ ამ ყოფას აღვიქვამო ფიჭური ტელეფონის გარეშე) ახდენს ადამიანთა ერთმანეთისგან იზოლირებას და შეიძლება ითქვას, ამდაფრებს ადამიანის მიერ სიმარტოვის შეგრძებას. ადამიანები სცილდებიან ერთმანეთს როგორც სივრცეში, ისე დროში, ხოლო ფიჭური ტელეფონი აძლევს მათ იმის საშუალებას, რომ რამდენადმე მაინც შეინარჩუნოს ერთად ყოფნის განცდა იმ შემთხვევაშიც კი, როცა ეს განშორება ძალიან მნიშვნელოვანია როგორც სიგრცითი, ისე დროითი თვალსაზრისით. ლ. პეტრულოს მიერ განხორციელებულმა დაკვირვებებმა საშუალება მოგვცა გავაკეთოთ ერთდროულად ორი ერთმანეთთან ორგანულად დაკავშირებული დასკვნა:

ა) ფიჭური კომუნიკაციის დროს გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება სწორედ ფატიკურ და არა ინფორმაციულ კომუნიკაციას, და

ბ) ის ფატიკური კომუნიკაცია, რომელიც ხორციელდება ფიჭური ტელეფონით, ფუნქციურად და თვისობრივად განსხვავდება ლინგვისტიკისთვის კარგად ცნობილი ფატიკური კომუნიკაციისაგან. ის ფატიკური კომუნიკაცია, რო-

მელიც პირველად აღწერა ბ. მალინოვსკიმ და რომლის სისტემატიზაცია მოახდინა ო. იაკობსონმა, ხასიათდება იმით, რომ იგი ქმნიდა შესაფერის (თბილ, მეგობრულ) ატმოსფეროს კომუნიკაციის შემდგომი, უკვე ინფორმაციული ხასიათის მატარებელი ეტაპისათვის. რა თქმა უნდა, ამგვარად გაგებული ფატიკური კომუნიკაცია ასრულებდა უაღრესად მნიშვნელოვან ფუნქციას: იტალიულ ლინგვისტთა მიერ ჩატარებულმა დაკვირვებებმა გვიჩვენა, რომ ფატიკურობა წარმოადგენდა ისეთი ფუნდამენტური მნიშვნელობის მქონე ფენომენის რეალიზაციის წინაპირობას, როგორიცაა „შეხვედრა“ (*INCONTRO*). ბუნებრივია მივიჩნიოთ, რომ ფატიკური კომუნიკაცია მთლიანად ინარჩუნებს ხსენებულ ფუნქციურ დანიშნულებას ყოფის პირველადი მოდუსის ფარგლებში, მაგრამ საქმე სწორედ ისაა, რომ თანამედროვეობა მთელი თავისი ცივილიზაციური სტილით ემუქრება განსაკუთრებით იმას, რაც ადამიანებისთვის მოაქვს ხსენებულ „შეხვედრას“ – სწორედ იმ „შეხვედრას“, რომელიც ვერ იქნებოდა მიღწეული ფატიკური კომუნიკაციის გარეშე. აქედან გამომდინარე, უნდა ვიფიქროთ: ფიჭური კომუნიკაციის შემთხვევაში ფატიკური კომუნიკაცია „თავის თავზე იდებს“ არა იმდენად „შეხვედრისათვის“ ნიადაგის მოზადების, არამედ თვით „შეხვედრის“ შენარჩუნებისა და იქნებ გაღრმავების ფუნქციასაც კი.

როგორც არავერბალური ფატიკური კომუნიკაციის განხილვისას, ისე ამ შემთხვევაშიც, ჩვენს მიზანს წარმოადგენდა არა ამ ტიპის კომუნიკაციის ქვეტიპთა გამოყოფა და აღწერა, არამედ შემდეგი ორი მიზნის თანმიმდევრული განხორციელება:

ა) ჩვენ გვსურდა ყურადღება გაგვემახვილებინა ფატიკური კომუნიკაციის ამ ბოლო ორი ტიპის ფუნქციურ და შინაარსობრივ სპეციფიკაზე და „

ბ) შეგვექმნა ამ ფენომენთა შემდგომი, პირველ რიგში კი ტიპოლოგიური კვლევის კონცეპტუალური წინაპირობა.

შეიძლება, ალბათ, გვქონდეს იმის იმედი, რომ შევძელით ორივე ამ მიზნის განხორციელება და ფატიკურმა კომუნიკაციაში როგორც ფენომენა ჩვენს ნაშრომში შეიძინა შინაგანად დასრულებული, ჰეშმარიტად მთლიანი სახე.